

Geo Vasile

De veghe în lanul de proză

De la Mircea Eliade

la Mircea Cărtărescu

Geo Vasile

De veghe în lanul de proză

DE LA MIRCEA ELIADE

LA MIRCEA CĂRTĂRESCU

Lumen

Iași, 2009

Geo Vasile

De veghe în lanul de proză. De la Mircea Eliade la Mircea Cărtărescu

Editura Lumen este acreditată CNCSIS sub nr. 003

www.edituralumen.ro, www.librariavirtuala.com

Volum apărut cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național din cadrul Ministerul Culturii și Cultelor

Redactor: Morariu Irina Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GEO, VASILE

De veghe în lanul de proză : de la Mircea Eliade la Mircea Cărtărescu / Vasile Geo. - Iași : Lumen, 2009

Bibligor.

ISBN 978-973-166-168-1

821.135.1.09

Geo Vasile

De veghe în lanul de proză

DE LA MIRCEA ELIADE

LA MIRCEA CĂRTĂRESCU

Lumen

Iași, 2009

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

CUPRINS:

PREFAȚĂ.....	7
--------------	---

I. PERSONAJUL HYPERIONIC PRINTRE PĂMÂNTENI (Mircea Eliade) 12

Modelul suprafiresc (Nicolae Breban)	21
În contra moralei de sclavi.....	25
Tentația de a fenta istoria (Augustin Buzura).....	33
Statut special în Sodoma (Alexandru Ecovoiu).....	39
Mentorul și artistul.....	42
Timpul iubirii euharistice (Mirela Roznoveanu).....	46
Patimile după Matei, decăderea tribului (Paul Eugen Banciu).....	49
Riscurile spiritului faustic	52
Chiron, viața și faptele unui vindecător (Ion Popescu-Topolog).....	55

II. TRIUMFUL PARODIEI ȘI AL BUFONADEI (Dumitru Radu Popescu) .. 62

Culorile și verbele promiscuității (Radu Aldulescu).....	66
Rețeaua fantastică (Gabriel Chifu).....	70
Iadul retrăit, raiul regăsit (Vasile Andru)	73
Personajul, clown și actor tragic (Marius Tupan).....	75
Tipologii cu cheie	79
Sub lupa analistului (Ion Vianu).....	81
"Străinul", varianta (Norman Manea)	83
Epică psihopolitistă (Al. Ciorănescu).....	87
Învieria se amână (Dumitru Țepeneag)	90

III. ÎN CĂUTAREA RĂDĂCINILOR PIERDUTE (Mihai Giugariu) 95

Fabulație, epos românesc (Ovidiu Dunăreanu).....	97
Conclavul naratorilor (Valeriu Armeanu).....	100
Gherila generațiilor (Ileana Cudalb).....	103
La izvoarele limbajului sacru (Victoria Comnea)	105
Prințul marilor pasiuni.....	108
Portretul voievodului la tinerețe (Grigore Cojan)	111
Stilist sub perpetuă supraveghere (Stelian Tăbăraș).....	114
Informație plus fabulație, egal ficțiune	117
Artist vs dictatură (Titel Constantinescu).....	119
Retragerea în "lagărul intim" (Anatolie Paniș).....	122
Destrămarea vs "Desfășurarea"	125
Experiențe-limită (Dumitru Nicolcioiu).....	128
Jocul pe cartea libertății și adevărului (Sebastian Sârca).....	131

IV. UN BARBAT ȘI O FEMEIE (Rodica Braga)	137
Heteronimii autorului (Constantin Arcu).....	139
Laura sau boicotarea istoriei (Doina Ruști).....	142
Politică și amor în obsedantul deceniu (Daniel Dragomirescu)	144
Tragicomedia omului fără calități (Adrian Frățilă).....	146
Aventuri în provincia universală (Petru Cimpoeșu)	150
Lanțul viu (Aura Christi)	155
Dosar penal în formă de roman (Nicolae Popa).....	157
V. THANATOS CARNAVAL (Florin Șlapac)	160
Onirodemonologica	164
Ultimul papă (Dan Stanca).....	169
Incendierea bibliotecii (Adrian Alui Gheorghe).....	172
Cronovoiajele imaginarului (Lucia Verona).....	174
Narațiunea, compendiu de limbaje (Florin Lăzărescu)	176
Un ex-opioman douămiist (Alain Gavriluțiu).....	178
Măști și farse, un melting pot epatant (Mihnea Rudoiu).....	181
Revanșa spiritului (Mircea Cărtărescu).....	184
Ușa stacojie.....	187
EROTISMUL LA ROMÂNI (antologie)	190
MAREA IUBIRE A VIEȚII ÎN CINCI VERSIUNI (antologie)	197
Biobibliografie G.V.	200

PREFAȚĂ

Cel puțin patru generații de prozatori români se perindă prin fața cititorilor. Cartea demarează cu deja clasicii de manual tip Mircea Eliade (1907-1986), Nicolae Breban (n. 1934, Baia Mare), Dumitru Radu Popescu (n.1935, satul Păușa, Bihor) sau Augustin Buzura (1938, Berința, Maramureș) care nu-și dezmint construcțiile masive și nici temele grave, universale (recurente în opera unor Nietzsche, Dostoievski, Thomas Mann, Tolstoi, Proust). Opera lor se remarcă prin tipologii pregnante, contrastive și totodată complementare (spirit - trup, viață - artă, apollinic - dionisiac, maestru spiritual – discipol, călău – victimă, inclusiv în plan erotic, politic, social); stilul preponderent analitic amintește de investigația și procedurile psihanalitice, ceea ce nu exclude lungul monolog digresiv, verva și proteismul. Se ajunge, așa cum vom demonstra, printr-un mirabil proces de ieșire din fatalitatea asincroniei, la anvergura ficțiunii de tip euro-american, la epica psihopolițistă, la romanele în cheie mitologică și totodată realistă, la povestirile în clarobscur care l-au impus, de pildă, în istoria literaturii pe regretatul Marius Tupan. Prima sa trilogie, „Coroana Izabelei” este biografia mitului genealogic personal, o ocazie pentru prozator de a descrie timpul interior, sinonim al adevărului trăit în zonele profunde ale inconștientului și subconștientului. De aici și climatul epic fabulos, fantasmatic, insertul magic impunându-se firesc. Simptomul sincronizării rapide cu spectacolul mondial al literelor se anunță inclusiv în a doua trilogie a aceluiași talentat autor, „Rhizoma”, 2004, construită reticular, parabolic, polisemic, cu mesaj profetic inclus, rod al unei imense documentări în culisele politicii naționale și internaționale, precum și ale serviciilor secrete neaoșe și străine. La polul opus al debutului și în general al tinerilor prozatori afirmați în ultimele două decenii se înregistrează tendința scanării actualității românești în curs de globalizare, dovadă măștile și farsele eroicomiche din romanul lui Mihnea Rudoiu (n. 1978), protagonistul confruntat cu comicul horror, devenit normalitate a supraviețuirii în „Ce se știe despre ursul panda” de Florin Lăzărescu (n. 1974), microroman conceput din meandre concentrice (reality show, ironie, cruzime) sau în confesiunea unui ex-opioman postdecembrist, „Nu toată iarba e la fel” (Alain Gavriluțiu (n. 1977).

Noutăți de ultimă oră nu sunt doar prozele care abordează consumul de droguri sau erotismul juvenil cu tentații porno (a se vedea consistentul volum de „povești erotice românești”, Editura TREI, 2007, ce relansează sau confirmă scrisul, vrem nu vrem, al viitorilor noștri romancieri tip Claudia Golea, Marius Chivu, Filip Florian, Radu Pavel Gheo, Dan Sociu, Cecilia Ștefănescu, Florin Iaru, Dan-Silviu Boerescu ș.a.), ci și cele ce încearcă să rescrie evangheliile (dovezile celei mai mari revoluții morale și spirituale din istoria omenirii avându-l în centru pe Iisus Hristos). Aceste tentative implică pe de-o parte tulburarea ierarhiilor și a

infaibilității dogmei creștine (Al.Ecovoiu, Dan Stanca) cât și iubirea euharistică a celor aleși (Mirela Roznoveanu) sau păcatele și decăderea tribului „neășezaților” (Paul Eugen Banciu). Nu lipsește epica psihopolițistă (Al Ciorănescu, 1911 –1999), romanul frescă, istoric sau fantasy (Ion Topolog, Mihai Giugariu, Grigore Cojan, Ileana Cudalb, Victoria Comnea), dosarele de existență puse sub zodia fabulației (Stelian Tăbăraș), jocul pe cartea libertății spirituale (Sebastian Sârcă), politica și amorul în obsedantul deceniu (Daniel Dragomirescu) tragicomedia omului fără calitate (Adrian Frățilă), dar nici reelaborarea mitului Ariadnei (și al labirintului, deci) sub spotul virtualului telematic (Lucia Verona), de fapt un alt exemplu de boicot al istoriei (vezi Doina Ruști cu romanul său de debut „Omulețul roșu”).

În prezent le-avem pe toate, vorba poetului, începând cu reciclarea narației interbelice (moravuri, tipologii, limbai), și sfârșind cu comedia gratuității, cu exorcizarea realului invaziv sub formele sale standardizate, previzibile, terifiant repetitive. Spre disperarea și singurătatea omului captiv în propriul tunel de la tinerețe până la bătrânețe, un amalgam de inhibiții, gregarism, sociopatie, haos mintal, bref, un destin din mrejele cărui nu te poți smulge decât prin recurs la imaginarul extrem (Mircea Cărtărescu, Alain Gavriluțiu cu a sa narcofantezie), prin delir enciclopedic agrementat cu mășcări și scene grotești (M. Rudoiu), prin decolarea în irealitatea quiproquo-urilor (Florin Lăzărescu) ș.a.m.d. Soluția cu semnul plus în față ar fi doar una singură: desprinderea din solipsism și inutilitate, și îmbrățișarea proiectului altruist.

Confirmându-l într-un fel pe Michel Serre care în cartea sa „Hermès” găsea că „romanul este o *rescriere* integrală a testamentelor tradiției creștine, o proiecție, o epură simplificată a *Scrierilor sfinte*, Alexandru Ecovoiu face în „Sigma” din logosul biblic obiect de contestare și plămuire în cheie eretică, și asta înainte de apariția „Codului Da Vinci” a lui Dan Brown. Cartea se scrie prin alternanța și confuzia premeditată între două principale niveluri temporale, spațiale și stilistice: cel al Mentorului-narator și actor ubicuu pe scena veacului XVI, și cel al protagonistului-scriitor din veacul XX, autoritate creatoare decăzută în condiția de scriptor, bricoleur, parazit, erou al involuției epistemei logocentrice într-un lung prilej de vorbe și de ipoteze.

O sinteză a operei narative, un rod al reconstituirii în spirit românesc, aventuros al propriilor cărți oferă Mirela Roznoveanu în „Timpul celor aleși”. O parabolă a ascensiunii proiective și autoreferențiale a unui autor obsedat de fresca realistă și totodată de transcendență și magie poemătică. La polul opus al demisiilor morale și îndoctrinării comuniste, întâlnim personaje precum Vizanti, Maria Mărgăritescu, Fausta, evazionști seduși ireversibil de monada hierofanică. Cunoașterea de sine, psihanalitică, este cheia perfecționării și a accesului la mister a ereticilor, a aleșilor, dar și obsesia stilistică a autoarei, expertă în a-și topi în text, neostentativ, fișele de lectură și informație enciclopedică, inclusiv artistică. Portretistă de mare rafinament a acelu *milieu* de medici, profesori, ambasadori, activiști, literați, descriptor de interioare dar și de interiorități ca rapel al înfățișării exterioare (haine, accesorii, coafuri în cele mai inedite combinații), Mirela

Roznoveanu face roman de moravuri, analitic, dar mai ales roman exorcist, profetic, de sorginte eliadiană. „Timpul celor aleși” este romanul confruntării unor *suflete moarte* cu cei aleși, însuflețiți și chiar bântuți de revelația adevărului și vieții proclamate *illo tempore* de protagonistul Iisus din cartea Mariei Mărgăritescu, de compatibilitatea timpului și ofrandei lor cu timpul și harul celui fără de timp întrupat în istorie cu prețul vieții, ridicat din infernul morții în atemporalul ființei suprafirești.

Romanul Mirelei Roznoveanu moderează și modulează ideile *la ză*, ca de pildă agresivitatea scientistă vs. viziunea estetică despre lume și șansa imaginarului de a glisa în locuri și timpuri de elecțiune (Grecia misterelor inițiatice, Italia artelor, Galileea pașilor lui Iisus). Evantaiul universalist al autoarei convine sincronizării planetare a românilor, a limbii și artefactelor acestora, Mirela Roznoveanu simțindu-și predestinarea de emisar și comunicator ubicuu. În felurite travestiuri, așa cum Fausta se metamorfozează în bărbat, autoarea nu pregetă să aspire la condiția dublă a hermafroditului primordial, fie și de dragul excitației ideatice, al clipei când se naște *realul miraculos*. Un anume eclectism livresc, bine dozat, între Carpentier și Pavic, asigură altitudinea dicțiunii pe întreg parcursul cărții. Cele mai reușite pagini sunt scrise de Maria despre Iisus, despre viața și lucrarea sa între 15 și 30 de ani, neconsemnate în Evangheliile clasice. Roman de iubire și comuniune euharistică, „Timpul celor aleși” este o aventură scripturală a Mirelei Roznoveanu în singurul *timp reversibil*, cel al artelor. El recuperează și restituie în lumina unor texte apocrife (de care s-au folosit și Saramago, Mailer sau Dan Brown) scene și episoade profetice ce atestă anii de formație ai tânărului rabbi, pelerin la marile centre sapiențiale ale lumii cunoscute, devenind astfel un *uomo universale*, depășind fruntariile Galileei și ale neamului lui Israel.

Majoritatea autorilor explorează dualitatea tragicomică a personajului postmodern, dubla lui condiție de clovn și actor tragic. Condiție patetică (eroică) și totodată smintită (derizorie) ce ne face să vorbim despre eternitate, absolut, idei pure, în ciuda finitudinii noastre de oale și ulcele. Halucinații, semne și prevestiri, psihoze, scindare și panică, abandon, decrepitudine, demență entropică, suicid, iată tot atâtea nume ale „vămilelor depresiei” în care sufletul nostru intrasecular se zbate, crucificat, dar cu speranța mântuirii. Este tabloul crizei spirituale și etice a omului, pe fondul relativizării și ambiguității valorilor, profetizate de vizionari ai veacului XIX, Dostoievski, Kirkegaard, Nietzsche, Kafka, oferit acum în versiune milenaristă de naratori români precum Nicolae Breban, Augustin Buzura, Florin Șlapac, Petru Cimpoșu, Alexandru Ecovoiu, Radu Aldulescu, Dumitru Țepeneag, Nicolae Popa, Marius Tupan (vampirizat de auzeniile și vedeniile personajelor, de coincidențe de soartă și gemeni dalieni, picasieni, siamezi, de duhuri declanșate de propriile ficțiuni; (cei interesați pot consulta și alte volume de analiză ale subsemnatului: „Proza românească între milenii”, 2001, „Romanul sau viața.Prozatori europeni”, 2007).

Ion Vianu este un exemplu de cum investigația și procedurile psihanalitice în alianță cu un amplu orizont cultural și lingvistic, dau cele mai mari șanse prozatorului, în sensul că sufletul uman nu este doar mai profund citit, ci și mai

emoționant, cu atât mai mult cu cât însuși naratorul se complăce ca personaj, renunțând când și când la autoritatea de analist. Elanul memorării și al confesiunii din „Paramnezii” (Editura TREI, 2005), pare doar un pretext retoric, de vreme ce primează narațiunea, epicul, tablourile vivante, digresiunea istorică, filosofia, meditația etică intransigentă privind întoarcerea și posibilul său loc într-o Românie degradată.

La fel de intransigenți cu schimbarea la față a țării se arată Norman Manea, Gelu Ionescu, Sami Damian, Paul Goma, autori ai unor cărți cu adevărat dramatice despre condiția scriitorului în exil. Norman Manea, de pildă, în „Întoarcerea huliganului” își recunoaște condiția, citând un diplomat: „singurătatea, singura noastră patrie...”. Autorii mai sus amintiți, în ciuda obsesiei și seducției limbii române, își simt inadecvarea în orice rol ar juca în *comedia imposibilei întoarceri*. Ficțiunea ultimului deceniu nu duce lipsă, slava domnului, de umor, de la cel macabru până la cel livresc, și dacă scriitorul se dovedește a fi și un ireproșabil dialoghist și portretist cum este Al. Ciorănescu (1911-1999), autor care edifică din detalii, din suspans și alegații, succesul rețetei psihopolitice este ca și asigurat. Personajele Taniei Lovinescu lasă impresia că se înalnesc ca și cum ar face-o pentru ultima oară, dialogul și confesiunea fiind procedurile cele mai frecvente. Focalizate mai abitir sunt personajele imigrate din România în diverse etape: unele încă mai sunt cu sufletul în cele două zone geografice, altele s-au integrat sau sunt în curs de asimilare, alături de alte sute de mii de etnici evrei din toată lumea.

Demersul comparatist al prozatorului Stelian Tăbăraș între miturile, cutumele și tradițiile românilor și ale altor europeni (mai nou, greci), nu confirmă doar curiozitatea nemântuită a cărturarului și a ex-reporterului, ci și exerciții de expresivitate și fabulație. Enunțul pur informativ este dus până în pragul revelației. Venind tot dinspre jurnalism, Anatolie Paniș (1932-2007) relatează alert și credibil, probând iscusință și în monologul de tip dostoevskian: ne referim la osânditul C. Stere, profesorul și scriitorul basarabean executat la Soroca de poliția kominternistă (<Labirintul>), cazul „spionului” poporanist amintind de grandooarea și decadența unui C. Rakovski sau de protagonistul din „Struțocămila” de V. Volkoff. Dincolo de narațiunea canonică, se aude un ritm al frazării morale, o voce a autorului, ceremonios-tăioasă despre starea națiunii (amintind de dicțiunea gravă din romanul „Ultimul tren spre România”).

Cu Doina Ruști începe seria scriitorilor ce-au debutat după evenimentele din decembrie 1989; naratoarea cultivă self-biografismul fără perdea, viața trăită cu mânie, sarcasm și mult sictir, relevînd totodată și nevoia imperioasă de „ieșire din anonim”, totul dat prin sfidare și ostentație juvenilă față de un spectacol al lumii care nu se deosebește prea mult de cel din *Proverbele* lui Pieter Breugel cel Bătrân. Dincolo de bârfa vitriolantă cu mășcri fracturiste, protagonista din „Omulețul roșu” își reglează conturile cu minciuna morală și fudulia penibilă, cu furtul intelectual, cu snobismul sau sexismul agresiv, și chiar cu anume tare de natură psihiatrică: deși bine cosmetizate, ele vor avea mereu un deznodământ criminal. Ironia acidă a Laurei are și ea explicații de natură afectivă: este o malaimée

dezamăgită prematur; este mai mult decât o boemă intelectuală de vreme ce se complace în confortul *ipseității* având totodată o disperată nevoie de comunicare. Iată de ce recurge la surogate sau simulacre telematice tip *omulețul roșu*, un fel de Tom Degețelul, Grillo Parlante sau proteic gnom electronic care se întrupează sub numele de Săritoru spre a-și salva sau susține stăpâna prin reprezentații și partituri narative publice sau private. Laura va fi aleasa și mireasa inimii lui fotonice (incoruptibile), drept care o însoțește providențial în cascadele ei prin felurite labirinturi metempsihotice, generic codificate *alazar*, univers fractal al liberei circulații (transmigrații) în timp și spațiu. Realitatea, experiențele trăite sau doar bănuite capătă investitură de sine stătătoare, girată de naratorul oniric, care asemenea unor personaje-cheie din proza lui Mircea Eliade, este apt să ofere nu *iluzia* unei certitudini, ci *certitudinea* unei iluzii, nu descifrarea unui vis, ci procesarea imaginilor reale cu puterea anticipatoare a visului.

Atât romanul cât și povestirile, simulacre ale structurilor cognitive moderniste, dau o singură reprezentație: sfârșitul iminent al lumii ca proiect și trop al apocalipsei. Personajele, dar și naratorul, actor în arena epică, sunt subiectivități modelate de texte și idei *ale altora*, scrierea devenind un fel de repertoriu al depozițiilor biografice, iar cititorul un fel de interpret al unui text poliedric, derutant, eseistic, contrapunct de specie și dicțiuni care se substituie experienței reale. Replica protagonistului din „Bătrânul și Marta” (Adrian Alui Gheorghe) vs propria captivitate tip Kafka în labirintul bibliotecii ține chiar de *poetica postmodernismului**: discreditarea prin exaltare și pulverizare ironică (laicizare) a transcendenței Textului, în tendința acestuia de a aboli omul, de a-i anula statutul de libertate (adevărată religie) și creație (sinonimă cu existența).

* o exemplară sinteză în acest sens oferă Maria-Ana Tupan în „Discursul postmodern” Editura Cartea Românească, 2002

G.V.

Pagin 1 sat goal inten ionat

I. PERSONAJUL HYPERIONIC PRINTRE PĂMÂNTENI

Mircea Eliade (București 1907 - 1986 Chicago) publicase deja "Isabel și apele diavolului", "Maitreyi" (roman ce-i aducea celebritatea la doar 26 de ani), "Domnișoara Christina". În 1938 este arestat și întemnițat la Siguranța Generală. Va fi transferat la lagărul din Miercurea Ciuc pentru că refuzase să semneze declarația de desolidarizare de legionarism. Este pus în libertate după șase luni, în noiembrie. Între aprilie și septembrie 1940 se află la Londra, ca atașat cultural. Din februarie 1941 până în 1944 este consilier cultural la Lisabona. În 1944, noiembrie, moare soția sa, Nina Mareș. În 1945 se stabilește la Paris. Din 1949 începe romanul "Noaptea de sânziene", pe care-l va duce la bun sfârșit în 1954. În 1955 se tipărește la Paris versiunea franceză a cărții, sub titlul de „Foret interdite”. Din 1957, Eliade se stabilește la Chicago ca profesor de istoria religiilor. Apare, tot la Paris, în 1971, în limba română "Noaptea de sânziene" (Editura Ioan Cușa). Aceste mențiuni bibliografice înlesnesc înțelegerea climatului de fundal, explică buna cunoaștere de către autor a ambianței și evenimentelor, inclusiv politice din țară, de la Londra și Lisabona, în care protagonistul din pomenitul roman este actor și narator. Un alter ego al lui Eliade, obsedat de negativitatea Istoriei și a Timpului, și parcă tocmai de aceea, prins în haoticul lor torent cu precădere în anii 1936-1948. Din mângâierea căroră Mircea Eliade va scăpa totuși; livrat de Istorie în exil, nu se va mai întoarce niciodată, preferând reîntoarcerii, obsesia României. "Obsesia lui era cronică", scrie Virgil Ierunca: „0 avea de totdeauna. De aici și calitatea ei calmă, potolită, senin-împăcată. Imunizat în contra ispitei exceselor, Mircea Eliade *deschidea* obsesia spre ceea ce o transcede: înțelegere, cumpătare, măsură, înțelepciune împărtășită". "Noaptea de sânziene" este una dintre cele mai convingătoare probe de exorcism în privința acelei obsesii, cu mijloacele prozatorului, reunind imaginarul cu experiența personală, contextualizând narațiunea realistă în cheie mitologică.

Ștefan Viziru, ca și tânărul Eliade, este arestat și internat în lagărul de la Miercurea Ciuc, pe motivul că a găzduit o căpetenie legionară. Condiționându-i-se eliberarea cu semnarea unui angajament de repudiere a mișcării legionare, Ștefan va replica: "Nu mă pot desolidariza de ea dacă n-am fost niciodată legionar (. . .) De ce să mint spunând că nu mai sunt ceva ce n-am fost niciodată?! Ceva care, de altfel, nu puteam fi, pentru că se opunea concepțiilor mele fundamentale, atât etice cât și politice?!". Încearcă să se abstragă din climatul purgatorial al detenției, cade bolnav de febră, și spre deosebire de camarazii săi binevoitori, repudiază anumite obsesii tip "moment istoric", "misiune istorică" ș.a.m.d.

După executarea Căpitanului Legiunii, Ștefan este eliberat. Se va afla la Londra în timpul declanșării atacurilor aeriene germane, unde va da de tragicomicul, aventurosul cuplu Antim - Vădastra, sosiți aici spre a valorifica un Rubens. Află de trecerea României de partea Axei. Londra e bombardată. Vădastra dispare, după încercarea de a-l elimina fizic pe Antim. În țară începe Rebeliunea Gărzii de Fier împotriva mareșalului Antonescu. Ștefan, în ciuda statutului de diplomat, este arestat de poliția britanică, în replică la tratamentul dur al poliției legionare față de străinii din România. 30 noiembrie 1940: cutremurul de la București. Soția și copilul protagonistului scapă, Ioana fiind prevenită de Irina (soția părăsită a lui Vădastra) ce avea darul predicției. Capitala este bombardată de aviația Aliaților în ziua de Paște 1944. Familia lui Ștefan moare totuși sub ruinele locuinței. Lovitura de stat a Regelui Mihai. Personajul Bibicescu inaugurează seria demisiilor morale: actor cabotin, mimând teza exorcistă a Destinului prin Spectacol. Labil și oportunist, se înscrie în P.C..R. Cătălina, amanta acestuia, este violată de un soldat rus. Dată afară din casă sub un pretext oarecare de Bibicescu (lașitate odioasă), Cătălina moare la Colțea în urma unui accident, lovită fiind de un camion sovietic.

Germania capitulează. O foamete apocaliptică bântuie Moldova. Ștefan se află la fața locului, călătorind împreună cu Bursuc, un preot vândut autorităților comuniste și reprezentant al Crucii Roșii. Ștefan, sub motivul unei misiuni economice la Praga, ajunge la Paris, cu gândul de a-și găsi mângâierea vieții, pe Ileana. Acestea ar fi principalele răbufniri ale Timpului ce se opun ieșirii din Timp a lui Ștefan Viziru, "programat" pe o strategie a evaziunii în eres, fascinat de emisarii unei lumi misterioase, invizibile, magice.

Permanent invocat de Mircea Eliade în eseuri dar și în proza fantastică este Eminescu, ca personalitate tutelară a mitologiei patriei spirituale, sinonime cu specificul național. I se poate atribui naratorului Eliade o veritabilă obsesie eminesciană înverdată în *replicile* sale narrative care vizează marile poeme și avaturile epice din "Cezara", "Luceafărul", "Cugetările sârmanului Dionis", "Strigoii" ș.a.

Romanul "Domnișoara Christina", recitat în viziunea eminesciană din "Luceafărul" învederează iubirea dintre două ființe substanțial diferite, așa cum este diferit lumescul de nelumesc. Izvorul imaginar al celor două creații este comun: eresul popular, chiar dacă Domnișoara Christina întrupează o variantă de semn contrar a "Luceafărului". La Eliade ființa înzestrată cu "al nemuririi nimb" dar care aspiră pe "viață și pe moarte" la iubirea unui pământean și deci la condiția terestră a muritorilor de rând, este *femeia*. Iar cel ce nu izbutește să-și asume statutul propriei caducități și să se resemneze la condiția lui de muritor, râvnind "ora de iubire" nepământeană, este pictorul Egor, pandantul îndrăgostitei Cătălina de hiperionicul personaj din poemul eminescian. Ca și în capodopera lirică a poetului, comunicarea celor două personaje are loc prin grila visului declanșator de virtuți inițiatice la ambii autori. Metamorfoza Domnișoarei Christina în strigoii, avatar al "zburătorului" nocturn, reprezintă însăși ispita de a căpăta o soartă omenească, deși imposibilă prin incompatibilitate. Hyperion este gata să-și nege condiția siderală pentru a descinde și

De veghe în lanul de proză

realiza alături de o pământeancă absolutul prin actul iubirii. Dorul de *omenitate*, ca să folosim un termen familiar teologilor, o face pe Domnișoara Christina să se întoarcă spre a-și redobândi condiția pământească și relua viața care i-au fost curmate bruscat prin crimă.

O ipoteză critică asupra identității lui Ștefan Viziru, personajul de referință din "Noaptea de sânziene", retipărit în condiții grafice de excepție (Editura Univers Enciclopedic, 1990, 570 p.), ar putea fi cea a "Luceafărului" eminescian coborât în istoria României și a Europei anilor 1936-1948. Să presupunem că dezlegarea cerută Instanței cerești supreme de Hyperion se produce. Odată ajuns pe pământ, el ia chipul unui tânăr bărbat pe nume Ștefan Viziru, doctor în economie la Paris, consilier ministerial la București. Este căsătorit cu Ioana, va avea un copil, călătorește în străinătate în felurite misiuni, va merge pe front ca voluntar, va avea prieteni de suflet sau cunoscuți din lumea mondenă, de cafeana, va fi arestat, închis, bănuit de simpatii legionare sau spionaj. Va avea parte de nenorociri în familie, dar și de o ciudată, irezistibilă relație adulterină cu Stella Zissu la Lisabona. Dar toată această febrilă agitație aventuroasă și sentimentală în care trăiește, nu anulează nicicând și în nicio împrejurare amprenta spiritualistă, codul genetic, nepământeac, de sorginte eminescană.

Ștefan, în fostul și indeniabilul său avatar de zburător hyperionic, își făcuse stagiul în cosmogonia buclelor temporale, alături de personaje ca Dionis, Poesis, Cezara, Ieronim, Dan, Ruben, cu o etapă obligată în Insula lui Euthanasius. Cu o asemenea ținută și informație ilustră, Hyperion coboară pe pământ, în exilul Istoriei, urmărit pe viață de diferența de esență între el și pământeni: "Ei doar au stele cu noroc/ Și prigoniri de soarte,! Noi nu avem nici timp, nici loc.! Și nu cunoaștem moarte". Coboară spre a dezlega, pe urmele lui Parsifal, misterul bolii Regelui Pescar, punând singura întrebare care trebuia pusă: unde se află potirul Sfântului Graal. Clipă în care cercul vicios al blestemului plesnește. Sentința morții lente prin sterilitate și lene spirituală este abolită. Ștefan Viziru se întreabă și pune întrebarea esențială, soteriologică, încrezător în regăsirea paradisului pierdut, în cuvântul declanșator de hierofanie. Coboară spre a-și desluși chiar dacă printr-o "străină gură" propria viață, o misterioasă *selva oscura* de păcate reale sau autoatribuite, remușcări, ezitări, pripeli, crize de absentism afectiv și moral, slăbiciuni și contradicții: "Mi se părea că m-aș putea sustrage Istoriei conducându-mă după presimțiri și năluciri și căutând neconținut semne în jurul meu. Tu știi că ani de-a rândul am fost obsedat de o mașină cu care mi se păruse că trebuise să vină Ileana și pe care mi se părea că o zăresc, uneori, în fața mea, deși n-o întâlneam niciodată? Eram obsedat de o mașină și de misterul vieții lui Vădastra! Petreceam ceasuri întregi ascultându-l vorbind în camera de-alături. Eram căsătorit doar de un an, doi, și o lăsam pe Ioana singură în speranța că voi afla cine a fost doamna Zissu".

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editalumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

Noutăți de ultimă oră nu sunt doar prozele care abordează consumul de droguri sau erotismul juvenil cu tentații porno (a se vedea consistentul volum de „povești erotice românești”, Editura TREI, 2007, ce relansează sau confirmă scrisul, vrem nu vrem, al viitorilor noștri romancieri tip Claudia Golea, Marius Chivu, Filip Florian, Radu Pavel Gheo, Dan Sociu, Cecilia Ștefănescu, Florin Iaru, Dan-Silviu Boerescu ș.a.), ci și cele axate pe teme canonice ale unor Nicolae Breban, Aug. Buzura, D.R.Popescu sau cele ce încearcă să rescrie, de ce nu, evangheliile (dovezi ale unei revoluții morale și spirituale fără precedent în istoria omenirii, avându-l în centru pe Iisus Hristos).

Aceste tentative implică pe de-o parte tulburarea ierarhiilor și a infailibilității dogmei creștine (Al.Ecovoiu, Dan Stanca) cât și iubirea euharistică a celor aleși (Mirela Roznoveanu) sau păcatele și decăderea tribului „neășezaților” (Paul Eugen Banciu). Nu lipsește decolarea realismului în fantastic (Mircea Eliade, D. Țepeneag, Gabriel Chifu), epica psihopolițistă (Al Giorănescu, 1911 –1999), romanul frescă, istoric sau fantasy (Ion Topolog, Mihai Giugaru, Grigore Cojan, Ileana Cudalb, Victoria Comnea, Radu Aldulescu), dosarele de existență puse sub zodia fabulației (Stelian Tăbăraș), jocul pe cartea libertății spirituale (Sebastian Sârcă), politica și amorul în obsedantul deceniu (Daniel Dragomirescu) tragicomedia omului fără calitate (Adrian Frățilă), dar nici reelaborarea mitului Ariadnei (și al labirintului, deci) sub spotul virtualului telematic (Lucia Verona), de fapt un alt exemplu de boicot al istoriei (vezi Doina Ruști cu romanul său de debut „Omulețul roșu”).

Volum finanțat de
Administrația Fondului Cultural Național
din Cadrul Ministerului Culturii și Cultelor
și a Patrimoniului Cultural Național

Publicat cu finanțarea:
media **LUMEN**
www.EdituraLumen.ro

Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor

Preț fără T.V.A. 6,44 lei + T.V.A. 9%